

LANDSKAPSREVISIONEN

Datum

Nr

24.04.2026

8/2026

Revisionsberättelse

Landskapsrevisionen på Åland

Landskapsrevisionen avger härmed till landskapsregeringen sin i 7 § 2 mom. landskapslagen om Landskapsrevisionen avsedda revisionsberättelse för finansåret 2025.

Mariehamn den 24 april 2026

Kenneth Åkergård, landskapsrevisor

Innehåll

1. BAKGRUND	3
2. BOKSLUTET	3
3. ÅRETS RESULTAT SAMT BUDGETFÖRVERKLIGANDE.....	3
3.1 Utveckling i positiv riktning som skett inom landskapets redovisning.....	4
3.2 Enskilda observationer	5
4. EKONOMISTYRNING OCH BUDGETERING.....	5
4.1 Ändringsbudgeternas roll i den ekonomiska planeringen	5
4.2 Självförsörjningsgrad	5
5. EXTERNA INTÄKTER.....	6
5.1 Utsläppsrätter	6
6. INVESTERINGAR OCH LIKVIDITET	6
7. PAF-MEDEL	7
8. KONCERNRAPPORT	8
9. PENSIONSFRONDEN OCH PENSIONSSYSTEMET	8
10. STRATEGISK SAMHÄLLSUTVECKLING	9
11. ÖPPNA ÄRENDEN.....	9
12. LANDSKAPSREVISIONENS SLUTBEDÖMNING.....	9

1. BAKGRUND

Landskapsrevisionens granskning sker i form av årlig revision och effektivitetsrevision. Den årliga revisionen ska ske i enlighet med god revisions sed och ha till syfte att bedöma om redovisningen är tillförlitlig och bokslutet ger en rättvisande bild samt om ledning och förvaltning följer tillämpliga föreskrifter och beslut.

Enligt 7 § 2 mom. Landskapslagen om Landskapsrevisionen ska Landskapsrevisionen lämna en revisionsberättelse med resultaten från den årliga revisionen till landskapsregeringen inom en månad efter att landskapsregeringen har fastställt årsredovisningen.

2. BOKSLUTET

Landskapets bokslut har upprättats i enlighet med landskapslagen (2012:69) om landskapets finansförvaltning. Landskapets affärsbokföring är en specialanpassning av den affärsbokföring som främst regleras av bokföringslagen (FFS 1336/1997) och bokföringsnämndens anvisningar och utlåtanden. Övrig offentlig bokföring i Finland bör dock ses som vägledande för landskapets bokföring. Vidare följs, i tillämpliga delar, bokföringsnämndens kommunsektions anvisningar vad det gäller kontoplan samt upprättande av bokslut.

3. ÅRETS RESULTAT SAMT BUDGETFÖRVERKLIGANDE

Budgeterat för 2025 var ett resultat på ca. -25 milj. euro och utfallet blev -28 milj. euro. Verksamhetskostnaderna ökade år 2025 i jfr. med år 2024 med knappt 12 miljoner euro. Detta betonar vikten av fortsatt budgetdisciplin inom ramen för det finanspolitiska ramverket. Ännu så länge håller sig landskapsregeringen på den inslagna linjen för att uppnå nollresultat år 2030 och man har i stort sett hållit sig inom de uppsatta ekonomiska ramarna men samtidigt kommer de kommande åren att vara avgörande för uppnåendet av de uppsatta ekonomiska målsättningarna. Det kommer att bli tuffare då ytterligare, ackumulerade besparingar ska göras samtidigt som t.ex. löneavtalsmässiga m.fl. höjningar kommer emot. De kommande årens inbesparingar kan behöva vara strukturella till sin karaktär för att sparmålen ska uppnås på sikt.

Ett politikområde som är mer utmanade att förverkliga inbesparingar inom är Ålands Hälso- och sjukvård. Driftskostnadsbudgeten visar inom detta politikområde för 2025 en negativ budgetavvikelse på totalt - 2,4 miljoner euro och de största avvikelserna mot budget utgörs av köpta tjänster för läkare. Men här, precis som det gäller för andra verksamheter, ställs landskapet Åland inför en prioriteringssituation. Vilka verksamheter ska spara mer, vilka ska spara mindre, vilka ska inte spara alls och vilka verksamheter ska överhuvudtaget finnas?

I Landskapsregeringens översikt i årsredovisningen nämns om att anpassningar av den åländska

lagstiftningen till egna behov och prioritering av viss samhällsservice bör göras. Det framställs i översikten att det ur kostnads- och effektivitetssynpunkt är bra att landskapet *koncentrerar sig på de områden och den service som är viktig för Åland*. Inom landskapets lagstiftningsbehörighet kan konkreta exempel på detta handla om sänkning av barnbidraget samt att ha ett annat upplägg på t.ex. utkomststöd. Det kan även handla om begränsning av den subjektiva rätten till barnomsorg, vilket redan har aktualiserats. Det finns dock många exempel på vad ovan nämnda skrivning kan få för tillämpning i praktiken. *Detta får ses som ett led i den anpassning av den offentliga verksamheten och ekonomin till de till buds stående offentliga medlen.*

Skatteintäkterna hade under året ett mera "normalt" utfall utan varken större positiva eller negativa avvikelser, vilket även framhålls i landskapsregeringens översikt. Under de föregående åren har det funnits några större positiva avvikelser för skatteintäkterna men även för 2025 gav nog dock skatteavräkningen ett riktigt positivt utfall.

Skatteutfallet för de senaste fem åren ser ut enligt följande:

	2025	2024	2023	2022	2021
Avräkningsbelopp	205 680 753	249 436 363	198.415.589	202.195.000	194.916.832
Skattegottgörelse				7.791.184	13.602.918
Skatteavräkning	104 290 145	100 394 401	122.550.421	84.800.000	79.600.000
Totalt	309 970 898	349 830 764	320.996.010	294.786.184	288.119.750

3.1 Utveckling i positiv riktning som skett inom landskapets redovisning

Det är bra att årsredovisningen är uppdelad i politikområden men man kan vidareutveckla framställningen så att varje politikerområde tar upp ett helhetsperspektiv under endast ett underkapitel, i vilket man kommenterar risker, hållbarhet, intern styrning och budget (stället för att som nu dela upp detta i fyra separata delar).

Det är även bra med delårsrapportering som numera tillämpas, m.a.o. med tätare uppföljning.

Det är positivt att förbindelseprincipen successivt har införts i bredare omfattning inom förvaltningen gällande olika typer av stöd. Detta har ökat tydligheten vid uppföljningen av förverkligandet.

3.2 Enskilda observationer

- Inget systemstöd finns för beredning och uppföljning av externa medel liksom EU-finansiering eller PAF-medel. Utvecklandet av ett system för beredning och uppföljning av ovan nämnda medel inleddes år 2025 och har fortsatt år 2026. Att få ett systemstöd på plats är särskilt viktigt med beaktande av krav på hantering av risker för bedrägeri, penningtvätt och sanktioner.
- Fakturerings- och indrivningsprocesserna bör fortsatt ses över och effektiviseras både för landskapsregeringen och ÅHS. Här har framsteg gjorts med en mer digitaliserad process gällande fakturering från externa enheter och det utvecklingsarbetet fortsätter. Indrivningsprocesserna är även i en utvecklingsfas där man jobbar aktivt på att rationalisera och effektivisera processerna.

4. EKONOMISTYRNING OCH BUDGETERING

En övergripande, enhetlig styrning skulle behövas för att man i fortsättningen ska kunna genomföra de sparåtgärder, innefattande prioriteringar, som krävs i landskapsregeringen. Detta innefattar ett tydligt ansvarstagande för styrning på helhetsnivå samt prioritering av uppgifter som i fortsättningen ska utföras eller inte utföras av landskapsregeringen. Det innefattar även tydliga riktlinjer och tät uppföljning av förverkligande.

4.1 Ändringsbudgeternas roll i den ekonomiska planeringen

Man borde ha som mål att förvaltningen ska ha bättre framförhållning vid planering av budgeten så att alla budgetäskanden för det kommande året tas upp i samband med behandlingen av den initiala budgeten. Det är då lättare att upprätthålla en helhetsbild av ekonomin kontra rambudgeten samtidigt som risken för att "ofinansierade" kostnader uppkommer minskar samtidigt som behovet av ändringsbudgeter även minskar.

Revisionsbyrån BDO konstaterade också i en effektivitetsrevision ("Utvärdering av landskapets budgetprocess") man utförde hösten 2025 att "en alltför frekvent tillämpning av ändringsbudgetar kan signalera att grundbudgeten inte är tillräckligt genomarbetad eller realistisk." Kostnader av akut och nödvändig karaktär vilka inte har kunnat förutses bör dock kunna upptas i en ändringsbudget.

4.2 Självförsörjningsgrad

Ett mål för självförsörjningsgraden bör sättas upp.

Intäkter från försäljning av färjor bör inte ingå i självförsörjningsgraden uträknad i bokslutet för år 2025 då detta är ett engångsbelopp som snedvrider utfallet för detta nyckeltal.

5. EXTERNA INTÄKTER

Utformningen av sätt att få in externa intäkter behöver anpassas efter utvecklingen av samhällstjänster. Inom vilka politikområden är det, med hänsyn till typ av verksamhet, mer relevant att söka stöd för utvecklingsprojekt? Vissa politikområden kunde, utifrån ovan stående resonemang, söka mer externa medel och andra mindre än det utifrån i rambudgeten uppsatta målet om årlig extern finansiering om 500 000 euro per politikområde.

5.1 Utsläppsrätter

Landskapsregeringen bör fortsätta att arbeta aktivt gentemot Riket på att få in sin rättmätiga andel av intäkterna från auktioneringen av utsläppsrätter, även retroaktivt för tidigare år. Utfallet för intäkterna av auktioneringen av utsläppsrätterna uppgick under året till beskedliga ca. 200 000 euro mot de i budgeten beräknade intäkterna på ca. 2 miljoner euro. Det är även viktigt att ha kvar dessa intäkter i budgeten och jobba på att få in både retroaktiva och kommande intäkter för ovan nämnda vilka bör tillföras landskapet.

6. INVESTERINGAR OCH LIKVIDITET

Överföring av investeringsbudgetanslag till därpå följande budgetår kan göra att det blir svårare för beslutsfattare och allmänhet att få en översiktlig bild över hur investeringsanslag budgeteras och används. Låga budgetförverkliganden gällande investeringar, p.g.a. sämre framförhållning vid budgetering, leder till överföring av budgetanslag vilket i sin tur gör investeringsbudgeten otydlig samt upptar budgetmedel i onödan. Man bör i högre utsträckning överväga att budgetera anslag på nytt istället för automatiska överföringar av anslag till nästa budgetår i samband med bokslutet.

Inom t.ex. politikområdena 2, 4, 5 och har förverkligandet för investeringar varit relativt lågt och pendlar mellan 29 och 42 %. Det handlar i vissa fall om fleråriga digitala investeringar (ärendehanteringssystem, NIS II mm) som inte har blivit slutligt förverkligade men även markinköp (naturvård), inköp av medicinteknik samt planerade investeringar inom Ålands Gymnasium finns med bland investeringarna vilka inte har blivit förverkligade enligt budget under året.

Likviditeten vid årsskiftet var, som framgår nedan, mycket låg (ca. 10 milj. euro) men har stärkts t.o.m. april 2026 till ca. 35 milj. euro.

	31.12.2025	31.12.2024
Likvida medel 1.1	32 839 551,10	78 926 512,10
Likvida medel 31.12	9 839 844,65	32 839 551,10
Förändring av likvida medel	-22 999 706,45	-46 086 961,00

Enligt finansieringskalkylens nyckeltal, kassalikviditet (quick ratio) och balanslikviditet (current ratio) är utfallet för dessa tal tillfredsställande (på gränsen till svag) respektive svag.

Av *budget 2026* framgår att landskapsregeringen ger fullmakt till att det år 2026 kan ingås entreprenadavtal som sammanlagt belastar de följande finansåren med högst 35 miljoner euro. Av fullmakten utgör ca 21,7 miljoner euro investeringar som hör samman med Skärgårdstrafik 2030.

Kommer landskapsregeringen ur likviditetsmässig synvinkel att med egna medel kunna fullgöra dessa och andra investeringsåtaganden de närmaste åren och finns det beräkningar som kan styrka detta?

I årsredovisningens översikt konstateras bl.a.;

"Att såsom 31.12.2025 ha en kassa om 9,8 miljoner euro ger inget utrymme för finansiering av investeringar och inom kort krävs sannolik upplåning för vanliga driftskostnader om inte en väsentlig strukturell förändring sker."

Finns det utifrån detta risker att investeringar inte kan genomföras enligt plan utgående från svag likviditet? Bedömningen här är att landskapsregeringen tillsammans med lagtinget *kan* tvingas till en prioriteringsmässig bedömning av investeringar där t.o.m. redan beslutade långsiktiga fullmakter kan tvingas tas upp till behandling på nytt och detta behöver i sådana fall göras innan större upphandlingar hinner slutföras. Alternativet till ovan nämnda är upptagande av lån om inte trenden vänds i form av "strukturell förändring".

7. PAF-MEDEL

En målsättning för 2025 var en revidering av regelverket för hur avkastningen från Ålands penningautomatförening (PAF) ska användas, vilket dock inte har förverkligats men enligt uppgift har påbörjats år 2026.

I bokslutet för 2025 har PAF-medel om knappt 1 milj. euro reserverats. Under året har nettobeviljanden av PAF-stöd för den tredje sektorn gjorts upptill ca. 17 milj. euro.

Reserverade PAF-medel uppgår i bokslutet till ca. 90 milj. euro. PAF har betalat 20,5 milj. euro totalt i avkastning 2025.

8. KONCERNRAPPORT

En totalkalkyl över landskapets finanser bör framledes ges för att ge en rättvisande bild av landskapets ekonomiska ställning över vilken lagtinget har behörighet. Innehav i samhällsviktiga bolag (såsom Kraftnät Åland och Åland Post) med tillgångar som överstiger väsentlighet bör då inkluderas i årsredovisningen i en totalkalkyl för att visa utvecklingen av den delegerade uppgiften om ägarstyrning. Totalkalkylen bör primärt ges i samband med årsredovisningen eller alternativt i andra hand som ett skilt meddelande till lagtinget. (rättvisande bild, ÅFS 2012:69 19 § och BFL 3:2 § och 3:2a §) (BFL 6:1, 2-3 mom.).

9. PENSIONSFRONDEN OCH PENSIONSSYSTEMET

Förutom de pensionsmedel som hör samman med intäkter och kostnader med pensionsfronden ("pensionsintäkter" och "pensionskostnader") finns det i resultaträkningen under "Personalkostnader" resultatposter som tillhör pensionssystemet (pensionsintäkter och -kostnader). Det sistnämnda gäller för personer anställda fr.o.m. 1.1.2008 vilka pensionsförsäkras i det privata pensionsförsäkringsbolaget Veritas. Förklaringar kring dessa uppgifter finns i not 1 och 2 till årsredovisningen.

Not 25 - Ställda säkerheter och ansvarsförbindelser

Gällande pensionsansvaret (866,7 milj. euro) bör det framgå att beloppet representerar beräkningar grundade i uppskattningar och att eventuella förändringar i uppskattningarna i sin tur kan leda till väsentliga förändringar i pensionsansvaret. Ovan nämnda beräkning kan grunda sig på talrika antaganden. Om de ändras kan uppskattningen av förmånernas kapitalvärde ändras betydligt.

En noggrannare beräkning av pensionsskulden kunde göras oftare än vad som nu görs. Nu görs denna beräkning inte fullt vartannat år och den approximativa beräkningen är inte på samma nivå gällande träffsäkerheten för pensionsskuldens storlek som en noggrannare beräkning av pensionsskulden är.

Marknadsvärdet på Ålands pensionsfonds placeringstillgångar, vilket utgör täckning för pensionsansvaret, var per den 31.12.2025 624,3 miljoner euro (år 2024: 596,6 milj. euro). Detta ger en täckningsgrad av pensionsansvaret på 72,0 %.

10. STRATEGISK SAMHÄLLSUTVECKLING

Landskapsregeringen bör se på hur hållbarhetsrapportering görs enligt europeiska standarder och hur detta kan tillämpas på Åland.

Hållbarhetsrapporteringen borde inte presenteras i en separat del av årsredovisningen utan integreras inom respektive adekvata politikerområde. Man bör utifrån hållbarhetsrapporteringens nuvarande utformning och placering i årsredovisningen bedöma om vilket mervärde denna rapportering i samband med årsredovisningen ger, jämfört med att man skulle enbart ge Meddelande till lagtinget angående Utvecklings- och Hållbarhetsagendan.

En integrering i respektive politikområde i årsredovisningen skulle dock tjäna ett syfte i att områdesvis följa upp målsättningarna.

En allmän prioritering av tyngdpunktsområden för hållbarhetsarbetet behöver även göras då uppdraget kan tyckas för allomfattande och stort utifrån de resurser som finns att tillgå för detta arbete.

11. ÖPPNA ÄRENDEN

Andelen öppna ärenden vilka inte har avslutats inom den lagstadgade tiden på tre månader har successivt minskat år för år och var i slutet av 2025 nere på 314 st.

Enheten för rättsliga och internationella frågor inom regeringskansliet har en "övervikt" av ärenden relativt sett i jfr. med andra enheter om man ser till enhetens storlek och antalet ärenden. Då det här handlar om ärenden (825 nya ärenden inom ovan nämnda enhet) som berör Ålands ställning och självstyrelse i relation till omvärlden är behandlingen av dessa ärenden av hög dignitet och man bör därför se över en personell resursökning inom denna enhet. Enhetens andel av den totala budgeten uppgår till låga 7,1 %.

12. LANDSKAPSREVISIONENS SLUTBEDÖMNING

Landskapsrevisionen anser att redovisningen är tillförlitlig, att bokslutet ger en rättvisande bild och att ledning och förvaltning följt tillämpliga föreskrifter och beslut i enlighet med 19 § landskapslagen om landskapets finansförvaltning.

Landskapsrevisionen ser samtidigt fram emot att fortsätta föra dialog med landskapsregeringen och lagtinget kring hur innehav i samhällsviktiga bolag (såsom Kraftnät Åland och Åland Post) ska presenteras för att landskapets totala ekonomi och utvecklingen av den delegerade uppgiften om ägarstyrning i dessa bolag ska presenteras på de informativt bästa sätten.